Evropský parlament
2019-2024

Výbor pro zahraniční věci

2023/2122(INI)

17.11.2023

STANOVISKO

Výboru pro zahraniční věci

pro Výbor pro rozpočtovou kontrolu

k transparentnosti a odpovědnosti nevládních organizací financovaných z rozpočtu EU
(2023/2122(INI))

Zpravodajka: Deirdre Clune

PA_NonLeg

NÁVRHY

Výbor pro zahraniční věci vyzývá Výbor pro rozpočtovou kontrolu jako příslušný výbor, aby do návrhu usnesení, který přijme, začlenil tyto návrhy:

– s ohledem na své usnesení ze dne 8. března 2022 o zmenšujícím se prostoru pro občanskou společnost v Evropě[1],

A. vzhledem k tomu, že podle článku 11 Smlouvy o Evropské unii (SEU) a článku 15 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) musí orgány EU jednat co nejotevřeněji a nejtransparentněji, aby podpořily řádnou správu věcí veřejných a zajistily účast občanské společnosti; vzhledem k tomu, že Evropský hospodářský a sociální výbor, který je složený mimo jiné ze zástupců organizací občanské společnosti a plní poradní funkce, by měl být v souladu s čl. 300 odst. 1 SFEU nápomocen Parlamentu, Radě a Komisi;

B. vzhledem k tomu, že v rámci Nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci – Globální Evropa (NDICI – Globální Evropa)[2] jsou „organizace občanské společnosti“ definovány jako celá řada aktérů s množstvím úloh a mandátů, které se mohou v průběhu času a v různých institucích a zemích lišit; vzhledem k tomu, že organizacemi občanské společnosti se rozumí všechny nestátní, neziskové, nezávislé a nenásilné struktury, jejichž prostřednictvím se lidé organizují, aby naplňovali společné cíle a ideály, ať již politické, kulturní, náboženské, environmentální, sociální nebo hospodářské, jež působí na místní, celostátní, regionální nebo mezinárodní úrovni a zahrnují formální a neformální organizace ve městech i na venkově;

C. vzhledem k tomu, že Komise v čl. 2 odst. 48 svého návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. května 2022, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie (přepracované znění) (COM(2022)0223), definuje „nevládní organizaci“ jako „dobrovolnou, na vládě nezávislou, neziskovou organizaci, která není politickou stranou nebo odborovým svazem“;

D. vzhledem k tomu, že zástupci zájmových skupin, včetně nevládních organizací, by měli podléhat pravidlům kontroly, náležité péče a transparentnosti, zejména pokud jde o financování, přičemž je třeba uplatňovat kritéria proporcionality a vyhýbat se těžkopádným postupům, zejména v případě malých nevládních organizací;

E. vzhledem k tomu, že posílení požadavků na transparentnost právních subjektů, včetně nevládních organizací, které lobbují nebo prosazují zájmy u orgánů EU, by mělo přispět k vysledování zahraničního vměšování;

F. vzhledem k tomu, že Komise má silné mechanismy pro kontrolu výdajů nevládních organizací financovaných z rozpočtu EU a že tyto mechanismy patří k nejpřísnějším v Evropě; vzhledem k tomu, že nedávná obvinění z korupce vznesená proti poslancům a bývalým poslancům Evropského parlamentu zahrnovala nevládní organizaci, která

[1] Úř. věst. C 347, 9.9.2022, s. 2.

[2] Viz čl. 2 odst. 7 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/947 ze dne 9. června 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci – Globální Evropa, Úř. věst. L 209, 14.6.2021, s. 1.

nebyla zapsána v rejstříku transparentnosti;

G. vzhledem k tomu, že Evropský parlament dne 13. září 2023 změnil svůj jednací řád s cílem posílit integritu, nezávislost a odpovědnost;

Význam úlohy nevládních organizací při prosazování a ochraně lidských práv a demokracie

1. oceňuje důležitou úlohu nevládních organizací a organizací občanské společnosti, které usilují o prosazování a ochranu lidských práv, demokracie a právního státu ve společnostech po celém světě; v této souvislosti zdůrazňuje zásadní činnost těchto organizací, které podporují a brání lidská práva a demokracii, bojují proti všem formám diskriminace, zasazují se za čisté, zdravé a udržitelné životní prostředí, informují jednotlivce a skupiny, zejména ty nejzranitelnější, o jejich právech a tato práva brání, pokud jsou porušována, odsuzují porušování lidských a občanských práv, podporují mezikulturní dialog, občanskou angažovanost a účast veřejnosti, bojují proti dezinformacím a nenávistným projevům, shromažďují informace ve veřejném zájmu, zajišťují odpovědnost vlád a volených zástupců vůči občanům a bojují proti korupci a beztrestnosti za porušování lidských práv;

2. zdůrazňuje závažná rizika, jimž čelí lidé pracující pro nevládní organizace v oblasti lidských práv při své činnosti po celém světě, včetně hrozeb, které jsou namířeny proti nim a jejich rodinám, zastrašování a všech forem obtěžování, a to i prostřednictvím on-line kanálů a sociálních médií, nespravedlivých soudních řízení a stíhání, svévolného zadržování, násilí, mučení, zmizení, zabití nebo popravy, které mohou tyto lidi donutit k odchodu do exilu;

3. je znepokojen tím, že některé vlády třetích zemí, jejichž cílem je omezit prostor pro občanskou společnost a umlčet nesouhlasné hlasy, přijaly právní předpisy týkající se mimo jiné bezpečnosti, boje proti terorismu a boje proti zahraničnímu vměšování, které ukládají nevládním organizacím působícím v oblasti lidských práv a jejich pracovníkům diskriminační povinnosti, stigmatizují, omezují nebo zakazují jejich činnost, například tak, že tyto nevládní organizace ruší, zmrazují jim majetek, odrazují jejich dárce od toho, aby jim poskytovali finanční příspěvky, nebo jim znemožňují přístup k financování; domnívá se, že EU by měla jít v tomto ohledu příkladem;

Transparentnost a odpovědnost nevládních organizací zabývajících se lidskými právy, které jsou financovány z rozpočtu na vnější činnost EU

4. zdůrazňuje, že je důležité zajistit co nejtransparentnější a nejpřístupnější informace o příjemcích, včetně nevládních organizací, o prostředcích na vnější činnost EU určených na podporu lidských práv a demokracie a o souvisejících projektech financovaných EU, které jsou realizovány po celém světě; uznává, že nevládní organizace větší transparentnost na úrovni EU požadují již několik let; bere na vědomí, že někteří obránci lidských práv a nevládní organizace v zemích mimo EU jsou vystaveni rizikovým a život ohrožujícím podmínkám; v této souvislosti se domnívá, že je třeba zajistit důvěrnost a ochranu údajů, aby tito lidé nebyli v ohrožení;

5. vítá ukončení financování EU a zpětné získání finančních prostředků vyplacených několika organizacím, jejichž činnost byla v rozporu s hodnotami EU; vyzývá Komisi,

aby pokračovala ve svém úsilí o zajištění toho, aby finanční prostředky EU nefinancovaly organizace, které nerespektují hodnoty EU stanovené v článku 2 SEU; dále vyzývá Komisi, aby vypracovala pružnější strategie na podporu subjektů občanské společnosti působících v represivním prostředí, pro které je čerpání pomoci obtížné;

6. vyzývá EU a její členské státy, aby byly plně transparentní, pokud jde o přidělování finančních prostředků třetím zemím na spolupráci v oblasti migrace, a aby zajistily, aby evropské financování, odborná příprava nebo jiné formy podpory třetím zemím související s migrací přímo ani nepřímo neusnadňovaly porušování lidských práv a neposilovaly ani neudržovaly beztrestnost tohoto porušování; vyzývá k tomu, aby byly veškeré projekty a iniciativy v oblasti migrační spolupráce financované EU nebo členskými státy podrobeny důkladnému a nezávislému předběžnému posouzení dopadu na lidská práva a aby v rámci celého projektu probíhalo monitorování a aby byly výsledky těchto hodnocení a monitorování poskytnuty Evropskému parlamentu;

7. vyzývá Komisi, aby zpřehlednila a zlepšila organizaci informací a údajů, které jsou o příjemcích prostředků na projekty financované EU k dispozici v systému pro finanční transparentnost, např. v oblasti lidských práv a podpory demokracie; zdůrazňuje, že požadavek, aby příjemci zveřejňovali veškeré zdroje financování, musí zohledňovat situaci zemí a prostředí, v nichž působí, aby bylo zajištěno, že je zveřejnění informací a údajů v systému pro finanční transparentnost neohrozí;

8. doporučuje, aby právní povinnosti týkající se transparentnosti a finanční odpovědnosti byly na všechny nevládní organizace a další zástupce zájmových skupin, kteří využívají finanční prostředky EU, uplatňovány stejným způsobem;

9. poukazuje na to, že nevládní organizace, které získávají finance od EU, musí být transparentní, pokud jde o obdržené finanční prostředky; konstatuje, že jejich práce různými způsoby zviditelňuje podporu EU, např. prostřednictvím různých komunikačních kanálů, včetně oficiálních internetových stránek; zdůrazňuje, že tyto rozdíly mohou někdy záviset také na skutečnosti, že v některých zemích, které jsou pod vládou určitých autoritářských a neliberálních režimů a v nichž je omezený prostor pro občanskou společnost, může šíření těchto informací nevládní organizace ohrozit; vyzývá k zavedení harmonizovaných, ale flexibilních přístupů, které by zviditelnily financování EU na podporu lidských práv a demokracie pro veřejnost a zároveň zabránily ohrožení nevládních organizací, které působí v nestabilním prostředí;

10. odsuzuje využívání organizací podporovaných vládami třetích zemí (nevládních organizací zřízených státem) k šíření dezinformací a nepravdivých tvrzení, která se týkají zejména problémů v oblasti lidských práv;

11. zdůrazňuje, že pokud třetí země financují právní subjekty se sídlem v EU, včetně nevládních organizací, které lobbují nebo prosazují zájmy v rámci EU a jejichž cílem je ovlivňovat tvorbu zahraniční politiky EU, může se stát, že budou tyto subjekty vystaveny zlovolným vnějším vlivům; domnívá se, že požadavky na transparentnost by však neměly stigmatizovat legitimní financování ze zahraničních zdrojů; v této souvislosti připomíná závěry svého usnesení ze dne 1. června 2023 o zahraničním

vměšování do všech demokratických procesů v Evropské unii, včetně dezinformací[3], a ze dne 13. července 2023 o doporučeních k reformě pravidel Evropského parlamentu týkajících se transparentnosti, integrity, odpovědnosti a boje proti korupci[4], přičemž zdůrazňuje rizika zahraničního vměšování a dezinformací, která vyplývají z některých nevládních organizací financovaných třetími zeměmi; vyzývá k dalšímu zamyšlení nad budoucí strategií a přístupy orgánů EU, pokud jde o odhalování a prevenci rizik korupce a zahraničního vměšování do tvorby politiky EU; zdůrazňuje, že v souvislosti s nedávnými obviněními z korupce namířenými proti některým poslancům a bývalým poslancům Evropského parlamentu existuje podezření, že nevládní organizace, která není zapsána v rejstříku transparentnosti EU a jejímž údajným cílem bylo prosazovat lidská práva, byla použita jako nástroj zahraničního vměšování; domnívá se, že je ve veřejném zájmu znát finanční zdroje všech zúčastněných stran působících v oblasti lobbování nebo prosazování zájmů, včetně financování ze zemí mimo EU, přičemž veškerá opatření v tomto ohledu musí být přiměřená a musí zabránit jakémukoli nezamýšlenému omezení základních práv;

12. vítá pokrok, jehož bylo dosaženo při využívání rejstříku transparentnosti EU, a je odhodlán pokračovat ve své práci na rozšíření oblasti působnosti tohoto rejstříku a posílení monitorování údajů, které obsahuje; poukazuje na to, že v rejstříku transparentnosti EU jsou zpravidla zveřejňovány roční finanční údaje o zdrojích financování zapsaných právnických osob, včetně grantů EU, vnitrostátních darů a darů pocházejících ze třetích zemí; zdůrazňuje, že od 12. července 2023 je účast „zástupců zájmových skupin“ jako pozvaných aktivních hostů na akcích Parlamentu podmíněna jejich předchozím zápisem v rejstříku transparentnosti EU, s výjimkou případů, kdy takový zápis může ohrozit život nebo osobní bezpečnost jednotlivce nebo existenci dotčených subjektů nebo kdy jiné závažné důvody vyžadují, aby tyto údaje zůstaly důvěrné; připomíná, že rejstřík transparentnosti EU (příloha II) vyžaduje, aby nevládní organizace poskytovaly své hlavní zdroje financování podle kategorií, včetně financování EU; zdůrazňuje, že opatření, která vyžadují, aby nevládní organizace zveřejňovaly všechny zdroje financování, musí zohlednit situaci nevládních organizací působících v zemích s autoritářskými a neliberálními režimy, zejména pokud by zveřejnění těchto informací mohlo tyto organizace a jejich práci ohrozit z důvodu uplatňování represivních právních předpisů, jako jsou zákony o tzv. zahraničních agentech a podobná ustanovení; vyjadřuje politování nad tím, že zápis do rejstříku představuje velkou byrokratickou zátěž pro malé organizace občanské společnosti se sídlem na jiných kontinentech, které obvykle nepůsobí ani neprosazují zájmy na pracovních místech orgánů EU; vyzývá k posouzení nových opatření s cílem zabránit neúmyslnému omezení základních práv občanské společnosti a zajistit, aby přijatá opatření byla přiměřená a spravedlivá, a to po konzultaci s organizacemi občanské společnosti;

13. připomíná své rozhodnutí přijaté dne 13. září 2023 o změnách jednacího řádu Parlamentu k posílení integrity, nezávislosti a odpovědnosti[5]; uznává však, že by orgány EU, včetně Evropského parlamentu, měly při jednání se subjekty, které mají být zapsány do rejstříku transparentnosti EU, věnovat transparentnosti, integritě

[3] Přijaté texty, P9_TA(2023)0219.

[4] Přijaté texty, P9_TA(2023)0292.

[5] Přijaté texty, P9_TA(2023)0316.

a odpovědnosti větší pozornost; vyzývá v této souvislosti k tomu, aby útvary Parlamentu v zájmu prosazování pozměněného jednacího řádu Parlamentu, pokud jde o integritu, nezávislost a odpovědnost, prováděly důslednější kontrolu; uznává, že na posílení transparentnosti a odpovědnosti veškerého lobbování nebo prosazování zájmů právnických osob nebo subjektů, včetně nevládních organizací zabývajících se lidskými právy, jsou zapotřebí další zdroje;

14. vyzývá všechny orgány EU k tomu, aby byly při provádění a prosazování stávajících ustanovení o rejstříku transparentnosti EU a dohledu nad jejich dodržováním mnohem přísnější; vyzývá také k posílení rejstříku transparentnosti EU tím, že se navýší jeho rozpočet a počet jeho zaměstnanců, aby bylo možné během procesu zápisu nabízet podporu všem žadatelům a zapsaným subjektům, zejména malým subjektům a nevládním organizacím, a důkladněji ověřovat informace, které poskytli; vyzývá Komisi, aby předložila návrhy na zvýšení transparentnosti zástupců zájmových skupin a zajistila, aby informace o lobbování nebo prosazování zájmů, zejména jménem vlád třetích zemí, jejich rozpočty a oblasti působnosti jejich politiky byly řádně zveřejněny v rejstříku transparentnosti EU a aby nepravdivá prohlášení podléhala sankcím.

PŘÍLOHA: SEZNAM SUBJEKTŮ NEBO OSOB, OD NICHŽ ZPRAVODAJKA OBDRŽELA PODNĚTY

Následující seznam je sestaven na výhradní odpovědnost zpravodajky. Při vypracovávání stanoviska až do okamžiku jeho přijetí ve výboru obdržela zpravodajka podněty od těchto subjektů nebo osob:

Subjekt nebo osoba
HUMAN RIGHTS AND DEMOCRACY NETWORK
CIVIL SOCIETY EUROPE

INFORMACE O PŘIJETÍ VE VÝBORU POŽÁDANÉM O STANOVISKO

Datum přijetí	16.11.2023
Výsledek konečného hlasování	+: 39 –: 5 0: 3
Členové přítomní při konečném hlasování	Alexander Alexandrov Yordanov, François Alfonsi, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Anna Bonfrisco, Reinhard Bütikofer, Susanna Ceccardi, Włodzimierz Cimoszewicz, Anna Fotyga, Giorgos Georgiou, Raphaël Glucksmann, Andrius Kubilius, Ilhan Kyuchyuk, Antonio López-Istúriz White, Thierry Mariani, Marisa Matias, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Alessandra Moretti, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Isabel Santos, Mounir Satouri, Jordi Solé, Dominik Tarczyński, Hilde Vautmans, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima
Náhradníci přítomní při konečném hlasování	Dacian Cioloş, Georgios Kyrtsos, Gabriel Mato, Juozas Olekas, Pina Picierno, María Soraya Rodríguez Ramos, Mick Wallace, Elena Yoncheva
Náhradníci (čl. 209 odst. 7) přítomní při konečném hlasování	Karolin Braunsberger-Reinhold, Charles Goerens, Eero Heinäluoma, Maria-Manuel Leitão-Marques, Dan-Ştefan Motreanu, Paul Tang, Eugen Tomac, Lucia Vuolo, Juan Ignacio Zoido Álvarez

JMENOVITÉ KONEČNÉ HLASOVÁNÍ
VE VÝBORU POŽÁDANÉM O STANOVISKO

39	+
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Karolin Braunsberger-Reinhold, Andrius Kubilius, Antonio López-Istúriz White, David McAllister, Gabriel Mato, Vangelis Meimarakis, Francisco José Millán Mon, Dan-Ştefan Motreanu, Eugen Tomac, Lucia Vuolo, Isabel Wiseler-Lima, Juan Ignacio Zoido Álvarez
Renew	Petras Auštrevičius, Dacian Cioloş, Charles Goerens, Georgios Kyrtsos, Ilhan Kyuchyuk, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans
S&D	Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Eero Heinäluoma, Maria-Manuel Leitão-Marques, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Juozas Olekas, Pina Picierno, Tonino Picula, Isabel Santos, Paul Tang, Elena Yoncheva
The Left	Marisa Matias, Mick Wallace
Verts/ALE	François Alfonsi, Reinhard Bütikofer, Mounir Satouri, Jordi Solé

5	-
ECR	Anna Fotyga, Dominik Tarczyński, Charlie Weimers
ID	Thierry Mariani
NI	Kostas Papadakis

3	0
ID	Anna Bonfrisco, Susanna Ceccardi
The Left	Giorgos Georgiou

Význam zkratek:
+ : pro
- : proti
0 : zdrželi se